

Stort intresse för privatekonomi

2021-10-28

Rapporten är baserad på beräkningar av Swedbank och Sparbankerna

Innehållsförteckning

Kontakt.....	2
Skyhögt intresse för undervisning i privatekonomi	3
Utbildning vägen till ett tryggare liv	3
Undervisning av privatekonomi i skolan.....	3
Familjen vanligaste kunskapskällan.....	4
Svårt att hushålla med pengarna.....	4
Vanligt med konflikter om pengar	4
Veckopeng och månadspeng ökar förståelsen för pengar.....	5
Veckopengens dag – ett sätt att uppmärksamma vikten av goda kunskaper i privatekonomi	5
Tips till föräldrar som vill prata pengar med barn	5
Tabeller	6

Kontakt

Arturo Arques

Swedbanks och Sparbankernas Privatekonom

Mejl: arturo.arques@swedbank.se

Telefon: +46 8 585 907 45

Madelén Falkenhäll

Senioranalytiker, Swedbank

Mejl: madelen.falkenhall@swedbank.se

Telefon: +46 8 585 902 51

Julia Hofvendahl

Junior ekonom/analytiker, Swedbank

Mejl: julia.hofvendahl@swedbank.se

Telefon: +46 8 585 958 53

Skyhögt intresse för undervisning i privatekonomi

Intresset för att lära sig mer om privatekonomi är skyhögt bland unga och deras föräldrar. Över 90 procent av 16 till 19-åringarna tycker att det är viktigt att få lära sig mer om pengar, ekonomi och sparande och 90 procent av föräldrarna till barnen tycker att det vore bra om deras barn fick lära sig mer om privatekonomi i skolan visar en undersökning som Kantar-Sifo gjort på uppdrag av Swedbank och sparbankerna.

Det är bra att intresset bland unga och deras föräldrar är stort för privatekonomi. Kunskaper i privatekonomi är något alla behöver och som ökar möjligheterna att leva det liv man vill. Alla föräldrar har inte tid, lust eller kunskap att hjälpa sina barn med grundläggande kunskaper i privatekonomi därför är det viktigt att skolan tar ett stort ansvar och säkerställer att eleverna lämnar skolan med de kunskaper de behöver för att kunna ta medvetna och rationella beslut. Kunskaper i privatekonomi och ett sunt förhållningssätt till sparande och konsumtion är en förutsättning för en god och hållbar ekonomi i ett modernt samhälle.

- Med över 400 000 överskuldssatta individer och med världens näst mest skuldssatta hushåll har behovet av kunskaper i privatekonomi aldrig varit så stort som idag, säger Arturo Arques Swedbank och sparbankernas privatekonom.

Utbildning vägen till ett tryggare liv

Utbildning är den enklaste och snabbaste vägen till arbete och en stadigvarande inkomst. Goda kunskaper i privatekonomi ökar våra möjligheter att leva det liv vi vill och bidrar till en bättre fungerande samhällsekonomi.

- Det är viktigt att vi lär barnen värdet av utbildning. Grundläggande kunskaper i privatekonomi är inget undantag. Med en god yrkes- eller högskoleutbildning och grundläggande kunskaper i privatekonomi ökar möjligheten till arbete, inkomst, boende och sparande, kort sagt vägen till en sund och hållbar ekonomi och ett tryggare liv, säger Arturo Arques.

Privatekonomi i skolan

Över 90 procent av 16 till 19-åringarna tycker att det är viktigt att få lära sig om pengar, ekonomi och sparande och 70 procent av dem tycker att det behövs mer utbildning i skolan om pengar och privatekonomi. Trots att privatekonomi ingår i skolans läroplan är det bara 40 procent av 16 till 19-åringarna som uppger att de lärt sig om privatekonomi i skolan.

Familjen vanligaste kunskapskällan

Internationella studier¹ visar att vuxna med lägre ekonomisk begreppskunskap och sämre räkne färdighet sparar mindre, planerar mindre för pensionen, betalar högre avgifter för olika finansiella tjänster och har oftare problem med bolån och amorteringar.

Grundläggande kunskaper i privatekonomi tidigt i livet har dessutom en positiv påverkan på den finansiella hälsan i vuxen ålder.² Det är därför viktigt att ta frågan om hur barn förstår ekonomi och hur deras lärande kan stöttas på största allvar. Idag uppger 90 procent av 16 till 19-åringarna att de har lärt sig om ekonomi av föräldrarna eller någon i familjen och endast 40 procent av 16 till 19-åringarna uppger att de har lärt sig om privatekonomi i skolan. Alla föräldrar har inte förutsättningar eller kunskap att stötta barnen och förmedla den kunskap i privatekonomi som barnen behöver, därför är det viktigt att skolan ta ett större ansvar och får mer resurser för utbildning i privatekonomi.

Svårt att hushålla med pengarna

I yngre tonåren får många större frihet och nya intressen, som att hänga tillsammans med kompisar över en fika på stan, ta sig iväg själv till träningar och shoppa på egen hand. Med stigande ålder och ökad mognad får tonåringarna mer pengar att röra sig med, fler tillfällen som lockar till konsumtion och därmed ett större ansvar att hantera sina pengar. 13-åringar är den åldersgrupp som behöver träna mest på att få guidning i att hantera pengar. 26 procent av 13-åringar har enligt sina föräldrar svårt att få pengarna att räcka till och 52 procent av 13-åringarna uppger att de ibland köper saker som de ångrar. 40 procent av 13-åringarna sparar inte och har lånat pengar av kompisar, föräldrar eller någon annan. Det här är lån som många föräldrar inte känner till. Endast 11 procent av föräldrarna uppger att deras 13-åring någon gång lånat pengar.

Vanligt med konflikter om pengar

I tidiga tonåren är det vanligt med konflikter om pengar. 42 procent av 13-åringarna har svårt att komma överens med föräldrarna om vad de ska köpa eller göra med pengarna. Många yngre tonåringar får extrapengar utöver månadspengen. 67 procent av 13-åringarna uppger att de får extrapengar av sina föräldrar. I yngre tonåren har många introducerats till Swish. Åtta av tio föräldrar swishar till sin 13-åring och tre av tio gör det någon eller flera gånger i veckan.

- Ett bra sätt att undvika konflikter om pengar med sin tonåring är att ge barnet en regelbunden månadspeng, komma överens om vad pengarna ska användas till och lära barnet tidigt att när pengarna är slut, så är pengarna slut. Pappa och mamma är ingen levande bankomat som swishar pengar i tid och otid, säger Arturo Arques.

¹ Agarwal et al., 2010; Agarwal et al., 2009; Gerardi et al, 2013; Lusardi, 2015; Lusardi & Tufano, 2015; Stango & Zinman, 2011

² Swedbank: Att prata pengar med barn ökar chanserna till en god finansiell hälsa som vuxen, 2021

Veckopeng och månadspeng ökar förståelsen för pengar

Veckopeng och månadspeng lär barnen att hushålla med begränsade resurser och förstå pengars värde. I takt med att barnet blir äldre bör beloppen och förväntningarna på vad pengarna ska användas till öka. Genom att villkora en del av månadspengen med någon eller några uppgifter anpassade efter barnets mognad lär sig barnet skillnaden mellan gåva och ersättning. Föräldrar som pratar pengar med sina barn och som ger en regelbunden veckopeng uppger att deras barn har lättare att få pengarna att räcka till än föräldrar som inte gör det.

- Det är viktigt att låta barnen få möjlighet att öva på att hantera pengar, planera sina inköp och att prioritera. Att prata pengar med barnen och ge dem en regelbunden vecko- och månadspeng är ett bra sätt att lära barnen att hushålla med begränsade resurser och att förstå pengars värde, säger Arturo Arques.

Veckopengens dag – ett sätt att uppmärksamma vikten av goda kunskaper i privatekonomi

Över 400 000 individer har tillsammans nästan 90 miljarder i skulder noterade hos Kronofogden. Av dessa är 33 000 unga vuxna mellan 18 och 25 år. Problemet med överskuldssättning har blivit ett samhällsproblem. För att bryta denna utveckling är det viktigt att uppmärksamma problemet med överskuldssättning och ekonomisk utsatthet.

- Med veckopengens dag vill jag uppmärksamma vikten av att prata pengar med barn och behovet av att ge barnen grundläggande kunskaper i privatekonomi. Idag finns det 177 000 barn som bor i familjer som är överskuldssatta och 19 000 barn som bor i familjer som just nu går igenom en skuldsanering. Det kan ingen vara nöjd med och det vill jag ändra på.

Tips till föräldrar som vill prata pengar med sina barn

- **Prata pengar med barn!** Lär barnen att pengar används som betalningsmedel och är en begränsad resurs. Lär barnen vad saker och ting kostar och att man genom att arbeta kan få en inkomst.
- **Vecko- och månadspeng** är ett utmärkt sätt för barn att träna på att hantera pengar, förstå pengars värde och att hushålla med begränsade resurser.
- **Klargör för barnet vad som gäller.** Red ut för barnet vilka utlägg barnet själv ska ta ansvar för med sin månadspeng och vad föräldrarna står för. Hjälp barnen att lägga upp en plan eller en budget.
- **Villkora gärna en del av månadspengen** med en eller några uppgifter så att barnet lär sig skillnaden mellan gåva och ersättning.
- **Lär barnen att prioritera.** Förklara att de utgifter som föräldrarna står för inte betalar sig av sig själv, utan att föräldrarna behöver tjäna ihop pengarna och att föräldrarna – precis som barnen – behöver prioritera bland utgifter, spara och göra en budget.
- **Uppmuntra barnet att spara** till något som barnet gärna vill göra eller ha, och checka av hur pengarna växer månad efter månad. Det är ett bra sätt att få privatekonomi att kännas lustfyllt och kul.

Tabeller

Undersökning är genomförd av Kantar Sifo på uppdrag av Swedbank och Sparbankerna.
Undersökningen gjordes i juni 2021, 1 600 föräldrar och 1 600 barn i åldrarna 7–19 år deltog.

Frågor ställda till föräldrar som har barn i åldrar 7-18 år.

Hur mycket pengar får ditt barn i vecko- eller månadspeng och/eller eventuellt barn/studiebidrag?

	7 år	8 år	9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år
Median, kronor per månad	50	100	100	120	150	200	250	400	500	950	1 250	1 250
Andel som får regelbunden vecko- eller månadspeng	40%	55%	53%	63%	77%	78%	87%	85%	80%	94%	95%	95%

Frågor ställda till föräldrar som har barn i åldrar 7-19 år.

Det är viktigt att barn får lära sig om privatekonomi och hur man sköter sin ekonomi.

	Total
Håller med	99%
Håller inte med	1%
Vet ej	1%

Frågor ställda till föräldrar som har barn i åldrar 10-19 år.

Har svårt att få pengarna att räcka till.

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Stämmer in	11%	14%	18%	26%	18%	20%	24%	19%	16%	18%
Stämmer inte in	85%	81%	81%	73%	81%	76%	74%	80%	79%	79%
Vet ej	4%	4%	1%	1%	1%	5%	2%	1%	5%	3%

Lånar ibland pengar av föräldrar, kompisar eller andra bekanta.

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Stämmer in	5%	8%	10%	11%	9%	9%	14%	12%	12%	11%
Stämmer inte in	93%	91%	89%	88%	88%	84%	78%	83%	82%	84%
Vet ej	2%	1%	1%	1%	3%	7%	8%	5%	6%	5%

Ungefär hur ofta swishar du pengar till ditt barn?

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Varje dag	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%
Flera gånger i veckan	0%	1%	2%	3%	2%	4%	3%	4%	4%	1%
Någon gång i veckan	3%	9%	19%	28%	12%	23%	19%	19%	22%	17%
Någon gång i månaden eller mer sällan	20%	38%	47%	50%	71%	62%	72%	68%	67%	70%
Jag har aldrig swishat till mitt barn	77%	52%	32%	20%	14%	11%	5%	9%	6%	12%

Frågor ställda till barn i åldrar 10-19 år.

Jag köper ibland saker som jag ångrar efteråt.

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Stämmer in	42%	34%	44%	52%	46%	44%	46%	48%	44%	48%
Stämmer inte in	50%	53%	43%	40%	44%	43%	41%	45%	45%	45%
Vet ej	8%	13%	14%	8%	11%	14%	13%	6%	10%	7%

Har du någon gång lånat pengar av föräldrar, kompisar eller någon annan för att kunna köpa något du vill men inte haft råd med just då?

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Ja, och det var lätt att betala tillbaka pengarna inom en månad	21%	22%	23%	30%	19%	29%	24%	31%	37%	28%
Ja, men det var svårt att kunna betala tillbaka pengarna inom en månad	7%	5%	10%	10%	17%	7%	12%	9%	8%	9%
Nej, jag har aldrig lånat pengar	71%	73%	67%	60%	64%	65%	64%	61%	55%	63%

Har du ibland svårt att komma överens med dina föräldrar gällande - Vad jag ska köpa eller göra för mina pengar.

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Ofta	8%	2%	10%	7%	9%	7%	5%	3%	1%	1%
Ibland	40%	35%	30%	36%	27%	30%	32%	31%	25%	19%
Sällan	28%	37%	38%	34%	40%	38%	36%	31%	42%	48%
Aldrig	24%	27%	21%	23%	24%	26%	26%	35%	33%	32%
Ofta + Ibland	49%	36%	41%	42%	36%	37%	38%	34%	25%	20%

Får du utöver veckopeng, månadspeng eller studiebidrag även extrapengar?

	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
Ja	45%	54%	57%	67%	59%	61%	64%	65%	68%	42%
Nej	44%	31%	33%	27%	35%	33%	29%	29%	29%	55%
Tveksam/vet ej	11%	15%	9%	5%	7%	6%	7%	6%	3%	3%

Frågor ställda till barn i åldrar 16-19 år.

Det är viktigt att få lära sig om pengar, ekonomi och sparande.

	Total
Stämmer in	94%
Stämmer inte in	1%
Vet ej	1%

Tycker du att det behövs mer utbildning i skolan om pengar och privatekonomi?

	Total
Ja	71%
Nej	9%
Tveksam/vet ej	19%

Var eller av vem har du lärt dig om ekonomi, pengar och sparande?

	Total
Föräldrar eller någon annan i familjen	90%
I skolan	38%
Av kompisar	14%
Av influencers på sociala medier	9%
Lärt mig själv	39%
Ingenstans	1%